

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИНАХ

Аналізуються актуальні проблеми та перспективи розвитку туризму як складової українсько-польської транскордонної співпраці. Проаналізовані пріоритетні напрями розвитку туризму на прикордонних територіях.

Ключові слова: туризм, міжнародний туризм, транскордонна співпраця, туристична інфраструктура, сільський зелений туризм, культурно-історична спадщина.

За прогнозами фахівців, у третьому тисячоріччі туристична індустрія зростатиме швидкими темпами. І це цілком закономірно, особливо якщо врахувати, що на сучасному етапі свого розвитку людське суспільство трансформувалося із суспільства продуктивності й добробуту в “суспільство вільного часу”, тому подорожі й туризм для значної кількості мешканців нашої планети стали категоріями важливими, незамінними і необхідними.

Сучасний етап світової індустрії туризму характеризується постійним зростанням обсягів подорожей, що підсилюється конкуренцією серед регіонів і країн перебування. При цьому залишиться Європа найпопулярнішим серед туристів і мандрівників регіоном.

У налагодженні культурних, наукових, виробничих, туристсько-рекреаційних відносин із державами – новими членами ЄС особливу роль для України відіграє Польща. Нова модель двосторонніх відносин передбачає розвиток співпраці в усіх сферах життя. З огляду на сучасні господарсько-управлінські реконструктивні моменти провідною ланкою у функціонуванні цієї моделі покликані стати прикордонні регіони, які характеризуються вигідним геополітичним положенням, значним економічним і ресурсно-рекреаційним потенціалом [2, с.283].

Розвиток взаємовідносин між Україною та Республікою Польщі сприяє приєднанню України до світових і регіональних структур безпеки та співпраці. Польща всебічно стимулює приплив українських туристів до своєї країни. Польща посідає друге місце серед

країн, в які виїжджають українці і поступається тільки Туреччині [2, с.274].

Транскордонне співробітництво – особлива сфера зовнішньоекономічної діяльності прикордонних територій, яка відіграє важливу роль в міжнародних економічних відносинах. Це один з інструментів реалізації євроінтеграційної політики України. Головна мета даного співробітництва - усунення політичних і адміністративних бар'єрів між сусідніми народами, подолання стереотипів і упереджень, за умови формування сумісних органів та господарюючих суб'єктів - створення господарської, соціальної і культурної інфраструктури а також покращення умов життя населення.

Оскільки міжнародне міжрегіональне співробітництво є ключовим напрямком європейської інтеграції та важливим чинником економічного розвитку, робота щодо розширення географії співробітництва області з регіонами іноземних держав ведеться постійно. Показовим прикладом є активна співпраця з воєводствами Республіки Польща.

З метою вирішення ключових питань міжрегіонального співробітництва на міжурядовому рівні створено інституційний механізм - українсько-польську Міжурядову Координаційну Раду з питань міжрегіонального співробітництва (МКРМС).

З українського боку МКРМС очолює заступник Міністра закордонних справ України, з польського – заступник державного секретаря Міністерства внутрішніх справ і адміністрації Польщі.

Згідно з Статутом МКРМС цей орган координує українсько-польське міжрегіональне співробітництво, визначає загальні напрямки і головні принципи його розвитку, надає компетентним установам України та Польщі пропозиції з цих питань, розробляє спільні програми діяльності, спрямовані на розвиток співпраці між керівництвом регіональних і місцевих державних адміністрацій та органами місцевого самоврядування України і Польщі.

В рамках МКРМС діє три тематичні Комісії, які займаються наступними питаннями:

- розбудова інфраструктури українсько-польського державного кордону (Комісія з питань пунктів пропуску та прикордонної інфраструктури);
- просторове облаштування прикордонних регіонів (Комісія з питань просторового планування);

– розвиток співробітництва між регіонами України та Польщі (Комісія з питань транскордонного співробітництва).

Одним із ключових завдань МКРМС є подання заявки на фінансування планувальних проектів в рамках Програми транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна на 2007 – 2013 роки в рамках Європейського Інструменту Сусідства та Партнерства [7].

Дана програма діє у межах трьох пріоритетів:

– підвищення конкурентноздатності прикордонних територій шляхом модернізації та розвитку транскордонної інфраструктури, на що виділяється 21 447 930 євро;

– розвиток людського капіталу та інституційної транскордонної співпраці включно з безпекою на кордонах Європейського Союзу – 14 068 619 євро;

– технічна допомога – 2 272 321 євро [7].

основі надавалася фінансова підтримка проектам, спрямованим на підвищення конкурентоздатності прикордонних регіонів, охорону навколишнього середовища, розвиток транскордонної співпраці, модернізацію прикордонної інфраструктури та підвищення рівня безпеки на кордонах ЄС. За чотири роки діяльності було реалізовано 172 проекти, в тому числі для України – на загальну суму 12 млн. євро.

До пріоритетних питань діяльності МКЗМС також відносяться:

1. Розбудова інфраструктури на українсько-польському державному кордоні.
2. Розбудова комунікаційної інфраструктури між Польщею та Україною.
3. Підтримка регіональних ініціатив в контексті організації чемпіонату Європи з футболу Євро-2012.

4. Підтримка розвитку регіональних контактів в сфері культури, освіти і науки.
5. Стажування для посадових осіб місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування України.

6. Передача польського досвіду в сфері децентралізації влади в контексті прагнення України провести адміністративно-територіальну реформу [8].

Таким чином, відносини Польщі та України регулюються розгалуженою договірною інфраструктурою, представленою більше ніж 170 двосторонніми міждержавними угодами.

Незважаючи на наявність угод, нормативно-правове підґрунття українсько-польського транскордонного співробітництва ще рано вважати досконалим.

Туризм є потенційно інвестиційно привабливим видом економічної діяльності в межах українсько-польського транскордонного регіону. Проте на сьогодні рівень реалізації його потенціалу залишається низьким та є всі підстави стверджувати про наявність асиметрії його розвитку в Україні та Польщі, які обумовлені передусім відмінностями у інституційному забезпеченні внаслідок: нестабільності інститутів управління туристичною сферою; недостатньої співпраці між туристичними інституціями в транскордонному регіоні; незадовільного наукового супроводу розвитку туризму; асиметричності територіально-регіонального представлення туристичних організацій з просування і підтримки туризму. Інституційне забезпечення в сфері туризму в Польщі є досконалішим, саме тому імпорту окремих ефективних інститутів управління Польщі дозволить в межах українсько-польського транскордонного регіону налагодити туристичне співробітництво між інституціями та покращити інституційне забезпечення туристичної діяльності в Україні.

За даними Національного інституту стратегічних досліджень при Президентіві України, основними проявами недостатньо сформованого інституційного забезпечення сфери туризму в українсько-польському транскордонному регіоні є:

1. Нестабільність інститутів та часті зміни підходів до управління туристичною сферою в Україні та Польщі.

2. Недостатність співпраці між туристичними інституціями в транскордонному регіоні. В українсько-польському транскордонному регіоні завдання розвитку туризму покладено на робочі комісії з питань розвитку туризму Карпатського Єврорегіону та Єврорегіону „Буг”. Водночас, незважаючи на значний туристичний потенціал прикордоння, координування спільної туристичної діяльності в межах транскордонного регіону, в т.ч. в рамках єврорегіонів та Програми добросусідства Польща-Білорусь-Україна, здійснюється слабо та неефективно. Низька ефективність участі України у Програмі добросусідства та загалом реалізації проектів транскордонного співробітництва пов'язана з відсутністю: кваліфікованих проектних менеджерів як в органах місцевого самоврядування, так і в громадських організаціях; належного інформаційного супроводу; фінансових ресурсів, необхідних для внеску організаціями-заявниками та ін. (Додаток 2).

3. Незадовільний науковий супровід розвитку туризму. Необхідним елементом системи управління туризмом є науково обґрунтований підхід до формування стратегічних програмних документів, заходів просування туристичних продуктів, дослідження туристичних ринків та прогнозування і планування показників розвитку галузі. В Україні наукове забезпечення державної політики в сфері туризму здійснює Науковий центр розвитку туризму, у Польщі – Інститут туризму, істотним недоліком співпраці яких є відсутність взаємодії та, як наслідок, – спільних досліджень транскордонного та міжрегіонального українсько-польського співробітництва у сфері туризму.

4. Асиметричність територіально-регіонального представлення туристичних організації з просування і підтримки туризму в Україні та Польщі. Серед вітчизняних організацій найбільш інтенсивно та ефективно виконують функції з розвитку туристичної галузі, просування українських туристичних продуктів та лобіювання інтересів представників туристичної діяльності Державна служба курортів та туризму і Всеукраїнська громадська організація “Туристична асоціація України”.

5. Українські туристичні організації поступаються у функціональності та ефективності діяльності польським організаціям, що пов’язано з кількома істотними чинниками, які притаманні останнім: 1) між польськими туристичними організаціями існує чіткий розподіл функцій, які виконує кожна з них; 2) діяльність організацій взаємопов’язана та взаємоузгоджена; 3) фінансування діяльності здійснюється повною мірою; 4) організаційна структура не обмежена головним офісом, а має розгалужену мережу як в країні, так і за кордоном [9].

6. Відсутність регіональних представництв туристичних інституцій в Україні та осередків за кордоном, зокрема в Польщі, створюють асиметрію рівнів співробітництва (регіональний у Польщі, державний в Україні).

7. Недостатня кількість інформаційних туристичних центрів (ТІЦ) у транскордонному регіоні. Для українсько-польського транскордонного регіону ТІЦ є важливим елементом інфраструктури, оскільки значна частка туристів є неорганізованими і потребують інформації. Проте, у прикордонних регіонах України, які межують з Польщею ТІЦ функціонують лише у кількох містах (у Закарпатській області – у м. Берегове, Рахів, Ужгород, Мукачево, Міжгір’я, Косів; у Волинській – у м. Луцьк; у Львівській – у м. Жовква, Львів), а у польському прикордонні мережа ТІЦ розвинена

нерівномірно (у Любеліському воєводстві ТІЩ функціонують у мм. Бяла Подласка, Хельм, Люблін, Замость, а у Подкарпатському воєводстві функціонують 36 ТІЩ у м. Бірч, Цісна, Дукла, Динув, Горинець Здруй, Іваніч Здруй, Ярослав, Ясло, Команьча, Кросно, Леско, Лежайськ, Лютовіска, Ланьцут, Полянчик, Перемишль, Риманув Здруй, Жешув, Санок, Свільча, Устшики Дольні, Пшеворськ, Стальова Воля) [9].

Основними аспектами та проблемами співпраці є:

- неузгодженість правничо-юридичних систем України і Польщі ;
- нестабільність економічного законодавства і правничого поля для

транскордонної співпраці;

- неузгодженість законодавства України із законами Європейського Союзу.

Для подальшого розвитку транскордонного співробітництва та використання можливостей, які виникають із введенням нових програм прикордонної співпраці, як центральним, так і місцевим органам державної влади України необхідно насамперед:

- підвищити рівень комунікаційної інфраструктури;
- підвищити ефективність використання транзитного потенціалу західних областей України шляхом будівництва нових і реконструкції існуючих пунктів пропуску;
- розширити та модернізувати швидкісні та об'їзні дороги, залізничні колії;
- збільшити повноваження місцевих органів влади та місцевого

самоврядування, шляхом надання більшої автономності у вирішенні завдань регіонального та місцевого розвитку;

- підвищити рівень розвитку інституційної інфраструктури транскордонного співробітництва, а також підготовки кадрів для системи транскордонного співробітництва.

Транскордонна співпраця на українсько-польських прикордонних територіях у сфері туризму сприятиме підвищенню іміджу прикордонних регіонів; розвитку їх інфраструктури, збільшення зайнятості; поліпшення якості туристичних послуг для всіх туристів; поглибленню безпосереднього партнерства між туристичними підприємствами та організаціями як прикордонних регіонів, так і країн; зміцнення конкурентоспроможності туристичних продуктів внаслідок збільшення пропозиції, урізноманітнення видів туристичних продуктів, формування комплексних спільних туристичних транскордонних продуктів; вивченню і впровадженню досвіду для регіонального регулювання та

стимулювання галузі інших держав; налагодженню контактів з іноземними представництвами, громадськими організаціями тощо.

Перспективи розвитку українсько-польської транскордонної співпраці у сфері туризму є досить широкими. Транскордонна співпраця на українсько-польських прикордонних територіях у сфері туризму сприятиме підвищенню іміджу прикордонних регіонів; розвитку їх інфраструктури, збільшення зайнятості; поліпшення якості туристичних послуг для всіх туристів; поглибленню безпосереднього партнерства між туристичними підприємствами та організаціями як прикордонних регіонів, так і країн; зміцнення конкурентоспроможності туристичних продуктів внаслідок збільшення пропозиції, урізноманітнення видів туристичних продуктів, формування комплексних спільних туристичних транскордонних продуктів; вивченню і впровадженню досвіду для регіонального регулювання та стимулювання галузі інших держав; налагодженню контактів з іноземними представництвами, громадськими організаціями тощо.

Список використаних джерел:

1. Андрушків Б., Бакушевич Я. Україна і Польща – економічні аспекти співпраці// Економіка України. – 2005 - №11 (528).
2. Бейдик О., Карягін Ю. Україна – Польща: архітектурно-історичні та біосоціальні ресурси як чинник розвитку транскордонних туристичних зв'язків// Проблеми трансформації у Польщі і в Україні. Варшава; Київ, 2007 – 339 с.
3. Візовий режим України і Польщі: коментарі, аналіз, прогноз: Збірник аналітичних матеріалів. – Львів: Каменяр, 2004. – 78 с.
4. Дубович І.А. Геополітичні та соціально-економгеографічні проблеми транскордонного співробітництва України// Історія української географії. – Випуск 12. – Тернопіль, 2005. – С. 105-109.
5. Кіш, Є. Проблеми транскордонного співробітництва України і Євросоюзу [Електронний ресурс] / Є.Кіш // Український центр політичного менеджменту. <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=63&c=1412>
6. Обґрунтування пріоритетів спільної українсько - польської стратегії транскордонного розвитку у сфері туризму в умовах підготовки до проведення Євро -

2012. – Львів: Національний інститут стратегічних досліджень, регіональний філіал у Львові, 2009.

7. Офіційний сайт «Програма транскордонного співробітництва «Польща-Білорусь-Україна» на 2007-2013 роки» – <http://www.pl-by-ua.eu/ua>

8. Офіційний сайт Посольства України в Республіці Польща - <http://www.mfa.gov.ua/poland/ua/publication/content/41185.htm>

9. Офіційний сайт Національного інституту стратегічного дослідження при Президентіві України - <http://www.niss.gov.ua/articles/245/>

10. Michalkow I., Petryk W. Gospodarcze i społeczne aspekty rozwoju turystyka w Polsce na tle Europy i świata//Problemy transformacji w Polsce i na Ukrainie. – Warszawa, Kijow, 2007.

БИЛАНЮК О.П. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО ТУРИЗМА В УКРАИНСКО-ПОЛЬСЬКИХ ОТНОШЕНИЯХ

Анализируются актуальные проблемы и перспективы развития туризма как составной части украинско-польского трансграничного сотрудничества. Проанализированы приоритетные направления развития туризма на приграничных территориях.

Ключевые слова: туризм, международный туризм, трансграничное сотрудничество, туристическая инфраструктура, сельский зеленый туризм, культурно-историческое наследие.

BILANYUK O.P. CURRENT STATUS AND PROSPECTS OF INTERNATIONAL TOURISM IN UKRAINIAN-POLISH RELATIONS

In the article the current problems and prospects of tourism development in the Polish-Ukrainian relations. We consider the relevance of the Ukrainian-Polish border cooperation. Analysis of priorities for tourism development in border areas.

Keywords: tourism, international tourism, cross-border cooperation, tourism infrastructure, rural green tourism, cultural and historical heritage.